

TIDNINGSGIVARNA

Till kulturdepartementet

Mediestödsreformen – utvärdering och behov av utredning

Bakgrund

Den 1 januari 2024 genomfördes reformen av det statliga mediestödet. Det innebär en övergång från det tidigare presstödet, som huvudsakligen utgjordes av ett driftsstöd, till ett teknikneutralt mediestödssystem, som består av fyra stödtyper:

- 1) Allmänt redaktionsstöd
- 2) Utökat redaktionsstöd (s k "vita fläckar-stöd")
- 3) Distributionsstöd
- 4) Övergångsstöd.

Mediestödet är godkänt av EU-kommissionen för tiden fram t o m utgången av år 2029 (övergångsstödet gäller dock t o m utgången av år 2028).

Mediestödet utvärderas

I samband med behandlingen av mediestödspropositionen (2022/23:133) tillkännagav riksdagen för regeringen att en utvärdering ska göras under den kommande mediestödsperioden och att regeringen ska återkomma till riksdagen om detta i budgetpropositionen för år 2027.

Regeringen uppdrog till Mediemyndigheten att senast den 1 juni 2026 analysera mediestödets effekter och bedöma om stödet uppfyllt sitt syfte

TU har redan utvärderat

TU är branschorganisation för svenska dagspress- och medieföretag och därmed för en betydande del av de företag som erhåller mediestöd. För att säkerställa att branschens synpunkter skulle tas till vara i utvärderingen gjorde TU därför en egen utvärdering, baserad på medlemsföretagens konkreta erfarenheter av mediestödsreformen.

TU:s utvärdering har överlämnats till såväl kulturdepartementet som Mediemyndigheten. TU har i det sammanhanget även lämnat förslag på nödvändiga förbättringar som bör genomföras redan under den pågående tillståndsperioden.

Mediemyndigheten har den 1 juni 2026 överlämnat sin utvärdering – ”Det nya mediestödets effekter” – till regeringen.

TU:s synpunkter på Mediemyndighetens utvärdering

- 1) TU har inget att invända mot Mediemyndighetens rent deskriptiva redogörelse i kap. 3 för hur mediestödet fördelats.
- 2) Detsamma kan i och för sig sägas gällande beskrivningen av ”Effekterna av mediestödet” i kap.4. Det är riktigt att mediestödet i första hand lämnats till lokal och regional nyhetsförmedling (4.1) och att det utökade redaktionsstödet till journalistiskt svagt bevakade kommuner omfattar såväl fler kommuner än tidigare som att det beviljade beloppet ökat (4.2).

I avsnitt 4.3 konstateras att stöd till nationella medier lämnats undantagsvis och det är ett korrekt konstaterande. Det kan samtidigt konstateras att tre av landets största tidningar, Svenska Dagbladet, Aftonbladet och Expressen – har nekats stöd.

Mediemyndigheten hänvisar i utvärderingen (s 18) till vissa uttalanden i propositionen och den bakomliggande utredningen rörande lagens syftesbestämmelse, bl a att bestämmelsen om stöd till nationella medier är avsedd att vara en ”undantagsbestämmelse”. Uttalandena är dock här motsägelsefulla. Samtidigt som det i propositionen (s 67) uttalas att ”tillgången till lokal och regional nyhetsförmedling bör ges företräde”, så anges att mediestödet även ska stötta andra nyhetsmedier och att ”Exempel på sådana nyhetsmedier kan vara de som är viktiga för att det ska finnas en mångfald av nyhetsmedier på den nationella marknaden”.

- 3) Att de tre ovan nämnda nationella nyhetsmedierna – med ett stort antal läsare och anställda journalister – väl fyller de kvalifikationer som angavs i förarbetsuttalanden torde vara svårt att bestrida. Att de ändå har nekats stöd förklaras i utvärderingen dock med att den sk behovsprövningen inneburit att ”Större vinstdrivande medieföretag har inte fått stöd för nationella nyhetsmedier”.

Det anges vidare att behovsprövningen har ”stärkt träffsäkerheten och legitimiteten i stödgivningen”. TU kan inte dela den bedömningen – tvärtom så är det alljämt oklart vad som avses med har behov” i § 9 i mediestödsförordningen.

Som försvårande omständigheter anges (s 21 ff) att Mediestödsnämnden i sina beslut beaktat att det är fråga om:

- nyhetsmedier som ingår i någon av de allra största mediekoncernerna i landet,
- att de har ett stort antal anställda som arbetar med journalistiska arbetsuppgifter,
- att de ges ut dagligen eller sex dagar i veckan i print med en mycket hög räckvidd
- att bolagen haft positiva rörelseresultat och gjort omfattande utdelningar, lämnat koncernbidrag eller överfört vinsten till ägarna enligt bolagsavtal.

Det förklaras till sist att avslagsbesluten för de tre nämnda nyhetsmedierna är en konsekvens av behovsprövningen och ”ligger väl i linje med lagstiftarens intentioner”.

Enligt TU:s mening måste denna konsekvens starkt ifrågasättas. Som tydligt framgår av såväl mediestödslagen (§ 3) som av regeringens proposition 2022/23:133 och mediestödsutredningen (Ds 2022:14) – upprepade gånger - så ges mediestöd ”för allmänna nyhetsmedier” och ”för kostnader som är förknippade med det allmänna nyhetsmediets redaktionella verksamhet”. Mediestödet ges inte till koncerner eller andra ägare.

Det ges till nyhetsverksamheten på en specifik titel enligt fastslagna kriterier och redovisningsregler. Inga skattemedel ges till "koncerner" utan tvärtom är gemensamma ägarstrukturer och partnerskapsarbeten som skapar kostnadssynergier viktiga förutsättningar för fortsatt utgivning av många tidningar som finns i Sverige i dag och därmed viktiga för att uppnå de mediepolitiska målen.

Om avsikten är att fortsatt ge mediestöd till "allmänna nyhetstidningar av hög kvalitet" måste därför regelverket rörande de nationella nyhetsmedierna ses över och förtydligas, framför allt om vilka principer som ska gälla för behovsprövningen.

- 4) Vad gäller övergångsstödet (4.8) så delar TU Mediemyndighetens bedömning att det bidragit till en kontrollerad övergång från det gamla till det nya mediestödet, men att ekonomiska utmaningar kommer att kvarstå för vissa av nyhetsmedierna när det fasats ut.

TU:s synpunkter på Mediemyndighetens rekommendationer

Mediemyndigheten lämnar i avsnitt 7 också några överväganden och rekommendationer.

- *Från två till en årsarbetskraft som villkor för stöd*

I dag är villkoret två årsarbetskrafter, men Mediemyndigheten menar att detta kan vara svårt att uppfylla för mindre och nyetablerade allmänna nyhetsmedier. Mediemyndigheten föreslår därför att det ska räcka med en årsarbetskraft och en stödgrundande kostnad om 375 000 kronor för att få stöd.

Enligt TU:s mening är det en alltför låg tröskel, inte minst för nyetableringar, där det främsta incitamentet för att starta en verksamhet snarast riskerar att bli att få stöd från staten. Som Mediestödsutredningen anförde (s 172) så speglar villkoret om två årsarbetskrafter "en miniminivå när det gäller redaktionell ambition och professionell uthållighet". TU förordar att det nuvarande villkoret behålls. Det kan också nämnas att just minst två årsarbetskrafter är en förutsättning för mediestöd i både Norge och Danmark, och att TU ställde sig

positivt till motsvarande villkor i Sverige under den senaste mediestödsreformen.

- *Den stödgrundande kostnaden och inköpt exklusivt material*

För att gynna små och nyetablerade nyhetsmedier föreslår Mediemyndigheten att dessa i den stödgrundande kostnaden ska få tillgodoräkna sig ett högre belopp än övriga sökanden för redaktionellt material som köpts enbart för publicering i det egna mediet (kostnader för frilansuppdrag). I stället för den nuvarande gränsen om 200 000 kronor, så föreslår Mediemyndigheten att kostnader upp till 400 000 kronor ska få räknas med.

TU anser att en höjning i och för sig kan övervägas. Det ska dock understrykas att det måste ställas krav på att man sammantaget kommer upp i en rimlig kostnadsnivå för att kunna kvalificera för allmänt och utökat redaktionsstöd.

- *Exklusivt, egenproducerat innehåll – från 45 till 35 procent*

Mediemyndigheten bedömer att villkoret om 45 % exklusivt, egenproducerat redaktionellt innehåll i regel uppfylls av de flesta. Samtidigt försvårar regeln möjligheterna att dela redaktionellt material för redaktioner med näraliggande bevakningsområden. Mediemyndigheten anser att kravet fyller en viktig funktion för att motverka att stödet används för att finansiera återpublicerat eller centralt producerat material, men föreslår en sänkning från 45 till 35 procent för att skapa bättre förutsättningar för samverkan mellan redaktioner.

TU tillstyrker förslaget.

TU förordar därtill att – när material delas mellan redaktioner – den första publiceringen alltid ska få räknas som unik.

- *Sluta med siffersatta krav på sikt*

Mediemyndigheten anser att de vissa av de siffersatta krav som finns i mediestödet (andel redaktionellt innehåll, regelbundenhet och användarförankring) - på sikt – bör ersättas av mera övergripande och kvalitativa kriterier.

TU anser att det bör övervägas att på sikt ersätta de siffersatta kraven, men att det nog måste övervägas vad de ska ersättas med för att säkerställa förutsebarhet och rättssäkerhet och undvika subjektiva bedömningar.

- *Avveckla distributionsstödet på sikt*

Mediemyndigheten konstaterar att distributionsstödet successivt minskar i takt med en fortsatt nedgång i utgivningen av tryckta nyhetstidningar. Mediemyndigheten föreslår därför att det – även här på sikt – bör genomföras en kontrollerad och förutsägbar avveckling av distributionsstödet.

Man betonar samtidigt att det är fortsatt viktigt att distributionen av tryckta nyhetsmedier fungerar vid kriser, höjd beredskap och krig och att samhällsviktig information ska kunna nå invånarna även när nätet exempelvis ligger nere.

TU delar bedömningen att distributionsstödet successivt kommer att minska. Det finns dock ingen anledning att påskynda en avveckling. Så länge det ges ut papperstidningar i en icke oväsentlig omfattning, så fyller distributionsstödet en funktion.

Vad gäller möjligheten att distribuera papperstidningar i tider av kris och krig, så bör det övervägas ett särskilt beredskapsstöd.

Vägen framåt – på kort sikt

Mediemyndighetens utvärdering och rekommendationer bör, med de synpunkter TU ovan lämnat om dem, läggas till grund för att redan nu göra mindre justeringar i mediestödet.

Det bör även gälla vad TU ovan anfört om behovsprövningen och vad TU i sin tidigare utvärdering anfört om att säkerställa att mediestödsanslaget alltid används fullt ut genom att ge Mediemyndigheten befogenhet att justera stödbeloppen så att hela anslaget kan fördelas.

Särskilt behovsprövningen fordrar, anser TU, ökad klarhet. Mediestödsnämndens nekande beslut om Svenska Dagbladet. Aftonbladet och Expressen exemplifierar oförutsebarheten kring hur titlarnas olika ekonomiska

förhållanden påverkat bedömningarna. Och Mediemyndighetens formuleringar om "koncerner" i sin utvärdering per den 1 juni 2026 ökar oklarheten, då också många andra allmänna nyhetsmedier som i dag mottar mediestöd ingår i koncerner etc. Det är angeläget att det transparent redovisas på vilka bevekelsegrunder som mediestödsnämnden behovsprövar.

Vägen framåt – på längre sikt

Mediemyndigheten har haft att utvärdera just mediestödsreformen.

Här kan också nämnas att TU, Sveriges äldsta och största branschorganisation för medier, har inlett samtal och samarbeten kring det framtida mediestödet med Gratistidningarnas Förening och Sveriges Tidskrifter. Syftet är att samla olika mediegenrer mot bakgrund av den ökande konsolideringen och konvergensen i den svenska mediebranschen.

På längre sikt anser TU att det finns anledning att vidga och samla det mediepolitiska perspektivet. Det är ett arbete som, just på grund av långsiktigheten, bör påbörjas nu.

a) Nollmomsen

TU förordar en nollmoms (ett kvalificerat momsundantag) som ett komplement till det direkta mediestödet.

Som TU framhållit har en nollmoms många fördelar. Den är förutsägbar, minskar byråkratin och driver incitament mot att branschen ska utveckla läsaraffären, vilket blir allt viktigare då annonsaffären minskar. Nollmomsen är enkel att tillämpa och saknar knepiga avvägningar och otydliga definitioner.

Införandet av en nollmoms skulle dessutom innebära en återgång till den ordning som gällde tidigare.

Det kan även nämnas att nollmoms existerar i både Norge och Danmark för motsvarande allmänna nyhetsmedier.

b) Inflationsjustering

TU anser att stödbeloppen bör ses över. Sedan den 1 januari 2024 har det samlade penningvärdet försämrats med ungefär 5 – 7 procent totalt, beroende på exakt månad och om man väljer KPI eller KPIF, och exempelvis det utökade redaktionsstödet ("vita fläckar" om 600 000 kronor motsvarar egentligen 635 000 – 645 000 kronor i dag i samma penningvärde. Det bör övervägas om stödbeloppen ska höjas och om det totala mediestödsanslaget därför bör öka.

c) Ett bredare mediepolitiskt grepp

Men det är inte bara nollmomsen och mediestödet som bör övervägas. Det krävs ett bredare mediepolitiskt grepp.

AI påverkar hela den journalistiska värdekedjan; hur journalistik produceras, distribueras och konsumeras, och riskerar att förändra relationen mellan publicister och användare i grunden. Detta påverkar i sin tur förutsättningarna för de redaktionella mediernas intäktsmodeller, inte minst genom minskad direkttrafik och ökad konkurrens från globala och AI-baserade aktörer.

Ett väl fungerande mediestöd är en central del av den demokratiska infrastrukturen, men finansieringen av redaktionella medier måste ses i ett bredare sammanhang. Mediemarknaden präglas av ökad konkurrens från globala plattformar och AI-aktörer, en oförutsägbar annonsmarknad och omfattande regulatoriska förändringar på EU-nivå. Mot denna bakgrund finns det skäl att bredda perspektivet när det nuvarande mediestödssystemet på längre sikt ses över.

Det finns behov av att politiken tar ett mer långsiktigt, samlat och uppdaterat grepp om mediepolitiken, där mediestöd, skatt, konkurrensfrågor, upphovsrätt och annan reglering som påverkar redaktionella mediers finansiering ingår. Likaså en översyn av de nuvarande mediepolitiska målen. I detta arbete är även Sveriges roll i EU central, inte minst i frågor som rör reglering av data, konsumentskydd, AI och upphovsrätt. Alla dessa frågor utgör i dag i allra högsta grad mediepolitik.

En uppdaterad och mer omfattande mediepolitisk plan är nödvändig för att säkerställa redaktionella mediers förutsättningar i den omställning vi står inför. Det behövs för att säkerställa journalistikens roll för demokratin framåt.

Stockholm den 15 juni 2026

TU

Johan Taubert
VD

Per Hultengård
Jurist